

Někdo honí body, jiný páchá sebevraždu

SMLOUVY TTIP A CETA SE STALY OBĚTÍ PŘEDVOLEBNÍCH KAMPANÍ. „ČESKÝM FIRMÁM PŘITOM OTEVŘOU MNOHO PŘÍLEŽITOSTÍ,“ ŘÍKÁ ŘEDITEL SEKCE MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ SVAZU PRŮMYSLU A DOPRAVY LUKÁŠ MARTIN. PROTESTY PROTI DOHODÁM VNÍMÁ, ALE JDE PODLE NĚHO JEN O EMOCE. „NEMÁME SE ČEHO BÁT,“ UJIŠTUJE.

Obě dohody o volném obchodu, tedy CETA (Evropská unie – Kanada) a TTIP (EU–USA), vyvolávají spoustu vášní. V jaké fázi teď jsou?

CETA je hotová a připravená k ratifikaci jak na úrovni EU, tak každého členského státu. Na podzim má proběhnout summit EU–Kanada a v jeho rámci by se CETA měla podepsat. Poté ji budou ratifikovat členské státy EU. Evropské firmy by jistě uvítaly, aby se velké části dohody uplatňovaly co nejdříve. TTIP je dojednána zhruba ze dvou třetin. Jednání budou trvat ještě 18 měsíců až dva roky. Ale otázkou je, kdy budou pokračovat. Původní ambice dojednání TTIP do konce Obamova mandátu se určitě nenaplní.

Myslíte, že Obamův nástupce nebude ochoten jednat?

To je těžké posoudit. Donald Trump se veze na vlně zachraňování pracovních míst pro Američany, lokalizace průmyslu zpět do USA a podobně. To je populární a TTIP s tím zdánlivě moc neladí.

Nechává se sice slyšet, že TTIP hodlá poslat k ledu, ale pokud se stane prezidentem, zřejmě se bude muset chovat více pragmaticky.

Takže přejete spíše Hillary?

Ne, to se nedá takto zjednodušit. I Hillary Clintonová má k TTIP výhrady. Momentálně nemůže vyjadřovat podporu TTIP, i kdyby chtěla a myslela si cokoli – byla by to předvolební sebevražda. Uvidíme po volbách. V tuto chvíli považuji za rozumné, když se jednání ještě prodlouží. Je to rozhodně lepší než nyní narychlo smlouvu dokončovat a riskovat, že z toho vyleze paskvil. Klidně jednejme ještě 18 nebo i více měsíců, ale vyjednejme smlouvu, která bude udělána pořádně.

Právě kolem vyjednávání koluje řada otázek, polopравd a mýtů. Odpůrci straší, že se TTIP vyjednává tajně a stejně to bylo s CETA. Mají pravdu?

Víte, ono je těžké si představit, že budete během vyjednávání informovat širokou veřejnost, co je vaším záměrem, s čím do

vyjednávání jdete. To byste pak protistraně odhaloval karty. Žádné vyjednávání takové složitosti nelze vést zcela veřejně. Současně ale říkám, že se obdobná dohoda v minulosti nikdy neprojednávala s tak velkou mírou transparentnosti a pod tak přísnou veřejnou kontrolou. Na národní úrovni věnuje Česká republika tomuto tématu značnou pozornost a oceňujeme, že debata se vede o poznání věcněji než v některých okolních zemích. Veřejná diskuse zahrnuje státní správu, nevládní organizace, zaměstnavatelské svazy i odbory. Nicméně zveřejňování vyjednávacích pozic omezuje manévrovací prostor a může snížit kvalitu dalších jednání.

Platí to i pro výrok německého vicekancléře Sigmara Gabriela, že TTIP je mrtvá?

Ano, například. Jeden můj kolega to trefně nazval veřejnou popravou TTIP.

Proč to podle vás Gabriel udělal?

Nedokážu si to vysvětlit jinak, než že v Německu

probíhají zemské volby a blíží se i volby do spolkového sněmu. Sigmar Gabriel reprezentuje politickou stranu (*sociální demokracii, pozn. red.*), jejíž voliči mají k TTIP značné výhrady. Takže je to úlitba jim. On však není žádný bezvýznamný politik, a když něco takového řekne, pak se nás druhá strana zákonitě ptá, zda se na našem dosavadním přístupu něco změnilo. A to vás v jednáních vrací o několik týdnů až měsíců zpět. Není tajemstvím, že odpor k TTIP je v Německu výrazně větší než u nás. Takže verbálně „odstřelit“ TTIP a přihřát si na tom své politické ambice je v Německu docela dobrý nápad.

Není tedy pravda, že se v rámci TTIP zatím nedohodlo vůbec nic?

Není. Jak už jsem říkal, v TTIP jsou dojednány zhruba dvě třetiny kapitol. Podobná nepromyšlená prohlášení to však celé výrazně komplikují.

Proti oběma smlouvám se celkem hlasitě protestuje. Kritici varují, že Evropu zaplaví nekvalitní výrobky z USA. Jak to je? ▶

Proti smlouvám vystupují dva druhy lidí. Jedni jsou ti, jimž uvolňování bariér mezinárodního obchodu vadí, neboť to pro ně znamená zvýšení konkurenčního tlaku. Musejí se více snažit, nabízet inovativní výrobky s přidanou hodnotou, schopné uspět na otevřeném trhu. Tito lidé žijí tak trochu v minulosti, vadí jim překomplikované propojení moderního světa. Možná by se rádi vrátili do světa jednoduššího, kde se jednotlivé ekonomiky schovávaly za různými bariérami. Pro tento přístup mohou najít i určité pochopení. A pak jsou tu ti, kteří protestují ze svého vnitřního přesvědčení, podle něhož je globalizace špatná. A ti budou protestovat vždy a opírat to o prapodivná tvrzení, jako třeba že z geneticky upravených potravin vám narostou dvě hlavy. Když pomínu skutečnost, že se podobné americké potraviny nikdy na evropský trh nedostanou, velkou rolí samozřejmě hraje i to, že jde o dohodu s USA. Tedy je to hlavně otázka antiamerikanismu. Pro tento postoj asi pochopení nenajdu nikdy.

Nemusíme se tedy bát, že se Evropa změní ve smetiště Ameriky?

Rozhodně ne. Ani jedna z těch dohod není o tom, že by jedna nebo druhá strana měla nějak ustupovat ze svých norem a standardů. Tyto obavy jsou zcela liché.

Jaké výhody z uzavření dohod CETA a TTIP by Evropská unie, a tedy i Česko, měla?

Jde o nejvýznamnější obchodní smlouvy za několik posledních

LUKÁŠ MARTIN (49)

Vystudoval politologii na australské univerzitě La Trobe a v britském Essexu. V minulosti pracoval mimo jiné jako politický poradce dvou premiérů státu Victoria v Austrálii. Od roku 2011 je zpět v Česku a od února 2015 zastává funkci ředitele

Sekce mezinárodních vztahů Svazu průmyslu a dopravy České republiky. Jeho úkolem je podpora exportu českých firem a prosazování zájmů členů v oblasti společné obchodní politiky EU. Lukáš Martin je ženatý a má dvě dcery.

desetiletí. Uvědomme si, že Spojené státy, Kanada a Evropská unie tvoří téměř polovinu světového HDP, že mezi nimi proběhne obchod v objemu přes 800 miliard eur za rok. A na tom samozřejmě profituje i Česká republika, jejíž ekonomika je vysoce závislá na exportu. Motorem našeho růstu je především technologická vyspělost a lidský potenciál a naší snahou by mělo být podporovat vše, co umožní vývoj a vývoz produktů s vyšší přidanou hodnotou. TTIP podle odhadů přinese českým podnikům nové příležitosti, které se promítnou do nárůstu objemu našich každoročních exportů. Perspektivní oblastí je mimo jiné zpracovatelský sektor, farmacie, dopravní prostředky a strojírenství. CETA a TTIP posílí také geopolitické vazby mezi EU a Severní Amerikou, zdůrazní důležitost transatlantických ekonomických vazeb a podpoří konkurenceschopnost firem.

Průměrná výše cel mezi EU a Spojenými státy je zanedbatelná – USA 3,5 procenta, Unie 5,2 procenta. Není obchod už liberalizován dostatečně?

Průměry vřadycky trochu zkreslují. Obě ekonomická centra mají nejvyšší cla právě u těch sektorů, kde jsou jejich ekonomické zájmy nejvyšší. Například u zpracovaných zemědělských produktů, textilu, oděvů, obuvi nebo výrobků z kůže jsou cla stále dvouciferná. Ale to není všechno. Existují také netarifní překážky obchodu. Ty jsou podle studie Evropské komise z roku 2013 ekvivalentní clům ve výši deseti a někde i dvaceti procent.

Takže smlouvy řeší odstranění i netarifních překážek?

Přesně tak. Právě proto mají tak obrovský význam. CETA například umožní účast českých firem ve veřejných zakázkách v kanadských provinciích, dojde k vzájemnému uznávání certifikací a velmi se zjednoduší přístup na trh například pro automobilový průmysl. Bude také nastaven systém řešení investičních sporů, takže podnikatelé získají jistotu, že tam, kde nastanou problémy, budou řešeny v transparentním a spravedlivém režimu.

Jak by se obchod mezi oběma břehy Atlantiku zintenzivnil?

Odhaduje se, že do roku 2027 by přínos dohod pro obě ekonomická centra představoval roční přírůstek HDP asi o půl procentního bodu s tím, že Evropská unie by na tom byla o desetinu lépe než USA. Takhle to vypadá jako zanedbatelné číslo, ale přepočteme-li to na absolutní hodnoty, pak se bavíme téměř o 90 miliardách eur ročně navíc (asi 2,5 bilionu korun, tedy téměř polovina ročního českého HDP, pozn. red.). Podle našich odhadů by měl TTIP vést ke zvýšení unijního HDP, posílit ekonomické oživení, vytvořit v EU více než milion nových pracovních míst, rozšířit sortiment zboží a služeb na trhu a snížit jejich ceny.

V čem je hlavní rozdíl mezi CETA a TTIP? Řekl bych, že u nás se řeší TTIP, ale o dohodě s Kanadou toho moc nevíme.

Liší se především svým záběrem. CETA by se dala označit jako jednoduchá obchodní dohoda, která řeší hlavně odstranění drtivé většiny obchodních bariér. Dojednalo se tam také vzájemné uznávání certifikací u výrobků, ale třeba i dosaženého vzdělání. Takže když v Evropě vystudujete státem akreditovanou vysokou školu, v Kanadě vám diplom uznají. Stejně jako když splníte určité normy na daný výrobek, vydané Bruselem, nebudete muset podstupovat stejné martyrium v Kanadě. TTIP partnerství jde kromě uvolnění obchodních překážek o poznání dál. Už proto, že USA jsou mnohem větší, a tedy důležitější trh. Například navrhuje úplně nový systém řešení sporů mezi státem a investorem, aspiruje na

otevření trhu se surovinami a energií, snaží se umožnit přístup evropských firem k americkým státním zakázkám a podobně.

Říká se, že TTIP přinese vytvoření jakéhosi mezinárodního soudního dvora. K čemu bude sloužit?

Spíše bych to nazval investiční soudní systém. Ten počítá s dvojinstančním řešením sporů mezi investory a státem. Má se skládat ze dvou orgánů, a to soudu prvního stupně a odvolacího soudu. Soud prvního stupně by měl tvořit určitý počet soudců. Třetina z nich by měla být občany EU, třetina USA a ostatní příslušníky třetích zemí. Tento systém nahradí rozhodčí soudy, pro něž je

charakteristické, že se strany sporu přímo účastní výběru jejich složení.

Nebojíte se rizika, že budou stranit těm, kdo je nominují?

Proti evropskému návrhu mají američtí vyjednaváči zásadní výhrady a zatím k dohodě v této oblasti nedošlo. Umím si představit, že zejména u soudců, jejichž chýlí ke konci, může dojít k určitému ovlivňování, ale to jsou samozřejmě pouze spekulace. Na americký protinávrh stále čekáme.

Je předmětem dohod také volný pohyb pracovních sil mezi EU a Severní Amerikou?

Ne, ani jedna z nich pohyb pracovních sil neřeší. Ale

významným vedlejším produktem vyjednávání dohody CETA bylo zrušení kanadských turistických víz pro naše občany díky české vládě. Ta dopředu deklarovala, že si neumí představit ratifikaci CETA bez splnění tohoto předpokladu. Z pohledu evropského byznysu by bylo samozřejmě dobré, aby se obě smlouvy zabývaly minimálně zmírněním režimu v oblasti pracovních víz, ale zatím tomu tak podle našich informací není.

Není úsilí věnované dohadování smlouvy TTIP vlastně zbytečné? Kanada je členskou zemí NAFTA, a pokud bude ratifikována CETA, pak se evropské zboží dostane přes Kanadu nejen na americký, ale i mexický trh.

Ano, to má jistě logiku. A skutečně mnoho evropských firem počítá s tím, že si z Kanady vytvoří jakési předpolí pro průnik na trh Spojených států i Mexika. Přesto si nemyslím, že by se měla snažit o dohodnutí TTIP vzdát. Jak už jsem říkal, ta smlouva jde daleko dál než jen k uvolnění obchodu se zbožím a službami.

Kdo vyjednává za Česko? Nás zastupují evropští vyjednaváči. Česká republika prostřednictvím ministerstva průmyslu a obchodu vznáší své požadavky stejně jako každá jiná členská země. Ale finální verze strategie pro jednání s USA je pak výsledkem střetu zájmů všech zemí EU. A ta je adekvátní významu jednotlivých států. **S**

Text: Petr Musil, foto: Radek Čhla

RINO
PŘÍBĚH ŠPIONA

V KINECH OD 29. ZÁŘÍ 2016
CELOVEČERNÍ DOKUMENTÁRNÍ FILM JAKUBA WAGNERA

PRODUCENTI / SCREENFABRIC / Česká televize / DISTRIBUTOR / A COMPANY / MEDIÁLNÍ PARTNER / TOTALFILM / classic praha / TYDEN / FAKTOR S / MAXIM

U.S. DISTRICT COURT
FILED
OCT 4 1985
S. D. OF N.Y.

Ministerstvo vnitra
Došlo 27. 9. 16
Cj. 1 H 24/10 2 66
Přílohy